

CARME CASTELLS

La pro(des)pietat intel·lectual

Conec un xic molt flamenc, programador informàtic de carrera i ofici, que treballa a l'estranger i quan torna al poble passa el que és lògic, que queda amb els amics de sempre per anar a sopar, fer un beure, un pisco labis, etc. L'última vegada que va venir l'emigrant, no va voler reunir-se amb la colla perquè, a la vegada que explicaven històries de la vida, els companys aprofitaven per preguntar-li com podien solucionar tal problema o tal altre del programa informàtic. Això és la propietat intel·lectual preservada si no se'n treu un benefici. Veiem, doncs, que uns ni la tenen en compte i d'altres molt present, fins al punt de perdre les amistats.

Si actualment està molt viu el debat sobre la propietat intel·lectual és perquè ha sorgit una plataforma, Internet, que ha canviat la forma de crear, distribuir i consumir els productes culturals, majoritàriament gratuïts. Que se sàpiga, i mirem si fa temps que existeixen les biblioteques, mai cap societat de gestió sobre el consum de productes culturals s'havia plantejat que llegir gratis un llibre fóra un atac contra la propietat intel·lectual; fa segles que hi ha biblioteques i, doncs, molta lectura sense pagar drets d'autor. En efecte, és difícil d'aconcentrar tots els sectors implicats, a l'hora d'aplicar la Llei de la Propietat Intel·lectual, perquè estem en el món de les noves tecnologies i difícilment es podran controlar els drets d'autor si a un problema digital li volem donar solució aplicant les normes que fins ara ens han fet servei: les lleis del món industrial. Per tant, estem en un moment en què encara no es pot entrellucar com s'ha d'actuar per a gestionar eficaçment els drets d'autor digitals i

Carme Castells (Vallverd, el Pla d'Urgell, 1958) és llicenciada en Filologia Catalana, màster en Professorat i ha fet estudis de postgrau en Correcció de Català i Edició. Ha fet d'editora de diversos llibres de memòries i viatges de circulació restringida

així acontentar totes les parts implicades. En canvi, a cop de debats en els mitjans de comunicació sí que hi ha una mica de llum per adonar-nos de quins camins no s'han de seguir. Per exemple, pensar que el fet que cada país del món tinga una llei sobre la propietat intel·lectual —recordem que a cada territori la Llei està configurada de forma diferent— pot ser eficaç contra la no recaptació dels drets d'autor en termes virtuals. Si el món digital abraça tota la Terra i la tecnologia punta en informàtica és preeminentment nativa d'un país en concret, els Estats Units, com es pot pensar en legislar eficaçment a nivell territorial i no mundial?

I no tan sols s'ha de valorar l'espai a l'hora de la redactar les lleis per reeixir en la causa; també s'hi ha de tenir en compte el temps. En el cas que un autor amb una minsa producció literària tinga problemes per controlar els drets legítims de la seua obra intel·lectual, anar a judici no li surt a compte. Tal com va de «ràpida» la justícia al nostre Estat, ben bé pot passar que en l'entremig, des de la denúncia fins a fer complir la sentència, s'hagueren fet canvis en el codi civil. Maria Kodama sí que va pledejar —sempre n'hi ha que es poden permetre el luxe de perdre temps i diners— contra un escriptor que va reescriure *El Aleph* de Borges. No coneixem l'escrit de la sentència, però el fet és que ella va guanyar el cas. Ara bé, si a l'Estat espanyol, on es presumeix de democràtics, han canviat jutges sigil·losament en causes de vergonya nacional, què no li deuria passar al jutge d'aquell país si s'enfrontava amb un poderós. Amb tal sentència, la genialitat de Borges va quedar tocada. Com es pot prohibir «una obra menor» —segons paraules de la Sra. Kodama— si no fa ombra a l'original?

EVADIR ELS DRETS O EL DRET D'EVADIR

S'ha reparat en un comentari virtual, en què una persona explicava que sempre que li cal un cert producte cultural —per culpa de les circumstàncies econòmiques en què es troba— mira d'aconseguir-lo per un preu assequible. Un dia va necessitar el cotxe per anar a una biblioteca i poder llogar una pel·lícula en format CD. El raonament d'aquest internauta és que en lloc de fer el negoci els estudis cinematogràfics, facilitant i cobrant la baixada dels seus productes per Internet, el benefici se'l va endur la gasolinera, perquè la biblioteca no estava precisament a prop de casa. Un raonament que no està lluny de la meua experiència a l'hora de llogar alguna obra assagística. Per ara tots els llibres que m'he fotocopiats sencers —estem parlant de no més de mitja dotzena— el principal motiu n'ha estat perquè estaven descatalogats i, per tant, eren obres que tan sols podia gaudir des de la biblioteca de la universitat. A causa del meu empadronament, per aconseguir un llibre exhaurit, havia de fer el trajecte, d'anar i tornar, en tres mitjans de locomoció

diferents: cotxe, tren i metro. I el dia de la devolució, un altre passeig amunt i avall. Així doncs, si fem el compte en euros —del cost personal val més que no en parlem— quasi quedava satisfet el preu del llibre i, a canvi, no tenia cap dret sobre la propietat. Com es pot deduir, fotocopiant-me els llibres dels quals estic parlant, jo n’he tret un gran benefici; me’ls he pogut llegir a casa (i subratllar) sense la pressió dels quinze dies de lloguer per part de la biblioteca, i els meus coneixements culturals han augmentat. Però, per l’altra banda, no hi ha perdut ningú. M’equivoque, sí, l’autor, perquè en estar l’editorial pendent dels beneficis no li ha volgut reeditar l’obra. Tot i la meua actuació, el meu pensament està lluny del que m’aconseïlla un vídeo publicat a Youtube. Té per nom *Copiar no es robar*¹ i les idees que s’hi expressen estan completament en contra de la propietat intel·lectual. El vídeo compara robar una bicicleta amb el fet de copiar un llibre. Si hom en roba una, el propietari s’ha quedat sense, però si es copia un llibre, a ningú se li ha robat res, sinó que el que succeeix és que es comparteixen coneixements: les informacions de l’obra en qüestió. Del que no se’n fa cap referència, és que de vegades per escriure una obra, i s’està pensant en els acadèmics, l’autor primer ha hagut de llegir vint llibres o més; en alguna ocasió en diversos idiomes i no cal dir que no haurà deixat de preparar-se intel·lectualment al llarg de tota la vida. De tal manera que per arribar a escriure una obra científica, li ha calgut invertir una munió d’anys. O algú es pensa que Stephen Hawking escriu llibres perquè fa córrer la imaginació?

I un llibre que em vaig baixar en PDF per Internet, em va agradar tant que després me’l vaig comprar. Una actuació que ens serveix per entrar en una altra problemàtica: els productes culturals descarregats de la xarxa. A *Copia este libro*,² l’autor, David Bravo, entre diverses reflexions diu que d’una idea en neixen d’altres i què seria del nostre món si aquestes altres no hagueren aparegut. Doncs, que no hauria progressat, perquè —continua el Sr. Bravo— segons diuen alguns entesos, el fet de copiar «asesina la cultura y ahoga la creación». I per posar una anècdota, agafa un fragment que Samper Pizano va recollir al pròleg del seu llibre *Gerardo Masana y la fundación de Les Luthiers*. Hi recorda que la primera vegada que va escoltar la música del grup, va ser gràcies a què algú va gravar una recopilació de les seues cançons en un casset, el qual per una sèrie de circumstàncies va passar per diverses mans fins a arribar a les del prologuista. I la reflexió que fa el Sr. Bravo és que una «mano misericordiosa de ayer, mano pirata de hoy»

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=ef-OExpQEeU>

² <http://www.worcel.com/archivos/6/David-Bravo-Copia-este-libro.pdf>

és la que va fer possible que anys després el Sr. Samper poguera escriure un llibre sobre Les Luthiers. No trobem que tinga gaire raó. Es pot comprovar amb un simple exemple. Les primeres màquines de cosir tenien una manovella a la roda (el volant) que hi ha a un lateral de la màquina. Aleshores, la dona rodava amb la mà dreta la manovella i amb la mà esquerra feia córrer la tela endavant per fer puntades. Crec que és fàcil imaginar que treballar amb les dues mans i fent gestos no convergents a la vegada, feia molt complicat cosir a màquina. Un marit preocupat pel problema de la dona va inventar el pedal de les susdites màquines. No el va patentar perquè va pensar que aquell invent que havia fet en un tres i no res no tenia cap importància. Si l'hagueren patentat, l'espòs sol·lícit i els gestors dels drets de la propietat industrial, haurien canviat d'estatus econòmic, però les dones no n'haurien tret cap profit, al contrari, les màquines haurien sigut més cares (no oblidem que fins a la primera meitat del segle XX, a totes les famílies n'hi havia una). I la màquina de cosir casolana elèctrica, que va aparèixer a continuació de la de pedals —i ara tornem a allò que diuen que les idees no es poden patentar, en un altre cas no n'apareixen de noves— va aparèixer en un moment en què el món industrial era un altre. Per dir-ho més clar, sense patent que frenés noves investigacions, el disseny de la fabricació de la màquina de cosir no industrial amb pedals sempre va ser la mateixa; no va evolucionar mai. La millora va passar per saber aprofitar les noves tecnologies, la qual cosa s'esdevingué quan es va reconvertir el funcionament de la màquina de manual a elèctric i, més cap aquí, amb components electrònics. Uns sistemes que no tenen res a veure amb el fet de pedalejar.

Tanmateix, no es pot barrejar la propietat industrial i la propietat intel·lectual. Escodrinyar com funciona una màquina no està penat i sempre es pot millorar el producte deixant de banda la patent. Però, tocant a la propietat intel·lectual, està comprovat que si els artistes no poden viure del seu art, no en produiran i, per tant, es perdran moltes brillants creacions, perquè la genialitat d'un artista va intrínseca a la persona i es millora intel·lectualment o artísticament adquirint coneixements. En concret, el que es vol dir és que estudiant molt es pot arribar a ser un arquitecte tant o més bo que Leonardo da Vinci, però mai hom podrà tenir les qualitats pictòriques del florentí tan sols a través de l'estudi. Paral·lelament, si en l'actualitat podem gaudir d'un Josep Pla i d'un Joan Fuster és perquè tenien un do que van saber fer fructificar amb l'ajuda de l'estudi dels clàssics. De Sagarra i Montaigne, entre d'altres. I pel fet que un Pla i un Fuster van poder guanyar-se la vida publicant les seues creacions, els pròxims savis literaris il·luminaran nous textos, gràcies a la genialitat intrínseca i al fet de llegir els autors precedents. Idea, aquesta última, que també sobresurt en l'article d'Antoni Furió, *El campo profesional de la edición: La*

propiedad intelectual.³ Hi exposa que «todo lo nuevo se construye sobre lo viejo»; tot siga per millorar, per deixar-ho de banda o per confirmar tot allò preexistent. Per tant, creu que la propietat intel·lectual és la base de la innovació i de la circulació de noves idees, perquè prèviament hi ha hagut algú que s'ha pogut dedicar a estudiar, crear i publicar. És com si diguérem que si no hi ha una recompensa als esforços fets, no hi ha l'empenta per a fer paleses noves creacions pel gaudi d'un mateix i, en general, en bé de la humanitat. Així doncs, sense incloure els drets econòmics a la propietat intel·lectual, què compartirien els que s'escuden darrere dels drets socials de la cultura gratuïta? Perquè si un creador no pot desenvolupar el seu do, no hi ha res a distribuir.

Un altre cas sobre el consum gratuït dels productes culturals. La professora Asunción Esteve, en un article, *Análisis legal del proyecto Google books desde la perspectiva de los derechos de propiedad intelectual*,⁴ diu que als EUA els gestors dels drets d'autor han denunciat a Google per fotocopiar enterament llibres. Realment, el que fa el cercador és escanejar, però només deixa reproduir en línia unes quantes pàgines del total. La queixa dels denunciants és que, encara que a la pantalla només hi apareguen unes quantes pàgines de l'obra sencera, per tal fet a Google li ha calgut fotocopiar tot el llibre, un acte il·legal i penat, si és que els textos encara no són de domini públic. D'això se'n diu tenir ganes d'enredar la troca. Hi ha molta gent que no té accés a la formació —motius econòmics, viure apartat dels centres de cultura i comunicació, discapacitats físiques, etc.— i Internet és una solució i salvació per a aquestes persones, si és que tenen inquietuds culturals. I en casos específics, *Google llibres* ha servit per trobar solució a alguns dubtes filològics que una biblioteca de vegades no pot resoldre, pel motiu que tenen molt material fora dels prestatges i si una obra no es pot consultar, com vas a saber que en aquell opuscle hi trobaràs la resposta a la qüestió que se t'ha plantejat? Els estudiosos, que resideixen en un poble petit i han optat per l'aprenentatge virtual —que ara s'és aprenent durant tota la santa vida, una realitat que no sabem si tenen en compte els que volen legislar els drets d'autor— són un altre grup de gent que gaudeixen d'Internet, per tot el material que s'hi ofereix gratuïtament. Els ha estat una salvació i igual ho és per tota aquella persona que va al darrere d'un tema que li interessa i hi vol aprofundir o, en tot cas, millorar, culturalment parlant. Ara bé, si pensem en els escriptors, sobre els drets d'autor, apareix una doble vessant. Suppose que un escriptor ha d'estar molt

³ Antoni FURIÓ, «Los avatares de un concepto: la propiedad intelectual» dins del curs *El campo profesional de la edición* (UIMP-València), 2015-2016

⁴ <http://bid.ub.edu/24/estev2.htm>

orgullós de tenir lectors i ens podem preguntar, què prefereix un escriptor novell, tenir lectors? O cobrar drets d'autors? Els llibres no poden ser gratuïts, però sí facilitar la seua lectura. Recordem què va passar amb l'alcohol durant la Llei Seca: és va legalitzar i va desaparèixer la producció clandestina. Consegüentment, donem més facilitat a la lectura i no sortirà a compte fotocopiar llibres. El problema és que hi viu massa gent de la mamella de l'escriptor. Un autor se'n du del 9% al 14% del preu total del llibre (dades aproximades) i la resta es reparteix entre molts factors. Factors alguns dels quals desapareixen quan es tracta d'edició digital i el llibre segueix essent igual de car.

Al citat article *El campo profesional de la edición* se'ns raona què suposa, algunes vegades, descarregar un llibre per Internet. Una de les informacions que s'hi comenta és que per la xarxa hi ha moltes versions antigues de textos que es poden baixar gratuïtament i de manera legal, perquè fa temps que són obres de domini públic. I, afegeix, que llegir llibres descatalogats suposa desconèixer la nova puntuació, per agilitzar i optimitzar la lectura, i les investigacions filològiques, útils per desfer l'escrit d'errors de transmissió textual. O es desaprofiten els peus de pàgina, imprescindibles per al lector actual, perquè l'ajuden a conceptualitzar paraules i expressions que el pas del temps ha deslluït. Hi estem totalment d'acord. Un tall de lectors, abans de comprar un llibre, primer miren quin té un pròleg o un estudi introductori, etc., i al final —cosa que el comprador ja sap per endavant— resulta que sempre és el més car. Ara bé, de la mateixa manera que hem escoltat: «I aquest llibre quant val?», i en no agradar el preu de la resposta s'ha afegit: «Ja aniré a veure la pel·lícula», també hem d'acceptar que, per altra banda, hi ha personal que només està interessat en l'argument de la novel·la i passen dels estudis filològics.

Contra el fet de fotocopiar, a Internet hi ha comentaris que diuen que fer-ho és un destorb. Doncs, per la banda dels estudiants que han de comprar llibres de text és tot el contrari: els facilita l'estudi. L'experiència de companys que estudien idiomes, és que amb la fotocòpia tenen espai per apuntar lliçons que puga dictar el professor. Com que només hi ha una cara fotocopiada del foli, la que no ho està serveix per prendre apunts. I en comptar amb anelles, el manual fotocopiat, no es treballa amb la incomoditat que suposa aconseguir tenir el llibre original obert i, a banda d'això, poden prendre notes entre el petit espai que hi ha des del text fins als quatre perfils del full. I no cal dir que si l'original està editat amb làmines setinades, la il·luminació i els llapis estan renyits amb aquesta classe de paper.

Un sector que també està afectat pels drets d'autor són les arts escèniques. Fins a final dels anys cinquanta la gent escoltava la música, el teatre, l'entreteniment... mitjançant un aparell conegut amb el nom de ràdio. A la dècada dels seixanta i fins

fa ara dotze anys, a tot estirar, la gent es delectava de la música i de les representacions teatrals amb un altre sistema: a través d'un televisor. Si durant tantes dècades el consumidor ha tingut accés gratuït a certa cultura mitjançant dos aparells, ara que ha arribat l'ordinador, un objecte paregut a la tele, però que té un teclat per poder veure a la pantalla allò que hom desitja, com volen els mandamassos que legislen fer pagar al consumidor final? Un consumidor que mai ha pagat per escoltar o veure creacions d'altri a través d'un aparell quadrat, si fa o no fa, i endollat al corrent elèctric. Si les empreses de televisió i ràdio, paguen cada any a la SGAE —per citar un gestor— una quantitat estipulada per drets d'autor, ara aquest gest l'hauria de fer no se sap ben bé qui, si els navegadors, els servidors o els portals. El cas és que els distribuïdors de material intel·lectual per la xarxa haurien de cotitzar, si es segueix la tònica establerta amb la ràdio i la televisió. Però, què passa? Que són organitzacions amb tanta potència i poder, que els gestors de la propietat intel·lectual no tenen valor de posar-los ferms. I quina solució hi han trobat? Doncs, que pague el consumidor final, un client que mai ha pagat quan es tracta de consumir productes a través d'un mitjà de comunicació connectat a la xarxa elèctrica.

I una altra incongruència. Totes les cases de discos pengem a Youtube el vídeo de l'artista que representen amb les cançons que volen promocionar. Si la mateixa casa discogràfica ens deixa escoltar música, gratuïtament, sense fer res il·legal per part del consumidor, doncs aquest mateix client quan troba un llibre en PDF per Internet, se'l baixa i no es trenca el cap si cada producte que la xarxa li ofereix és legal o no. A l'última modificació de la Llei de Propietat Intel·lectual⁵ hi ha especificat que «estan permeses les còpies d'obres literàries, artístiques o científiques sense prèvia autorització dels titulars de propietat intel·lectual, sempre que sigui per a ús privat del copista». Així, què han de fer els consumidors? Copiar? (que significa no pagar PI). O no copiar? Com es pot veure, la Llei deixa fer còpies —no sabem quantes— per a un ús privat. Això significa que es possible trobar internautes que perfectament poden demostrar que els cinquanta duplicats fets d'una cançó són per a ús privat. Si els que legislen no ho fan amb propietat, com pot saber el consumidor que no se'n passa de la ratlla? L'Estat ha legislat els drets d'autor, però com que no han fet la Llei a consciència, les poques o moltes explicacions que hi ha redactades, tenen una doble lectura o més. I així és quan deixen la pilota a la teulada del consumidor i aquest, segons les circumstàncies personals, actua d'acord amb

⁵ Llei 23/2006, de 7 de juliol, que modifica el Text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual aprovat pel Reial decret 1/1996, de 12 d'abril.

els interessos propis. I ja tenim els partidaris de la PI tractant al consumidor de poc menys que de traficant. Si els legisladors no s'aclareixen, s'aclarirà el poble.

No s'està en contra de la propietat intel·lectual, sinó que hi ha tot l'interès posat en la democratització de la cultura. Per reeixir en aquesta idea, caldria treballar diferents aspectes. Un seria intervenir en el camp de les despeses endèmiques, com són les dels intermediaris. Si ara obligaren a augmentar el doble de biblioteques, els gestors dels drets d'autor també augmentarien els seus ingressos, molt més alts, per cert, que els dels mateixos creadors. Una cosa és la propietat intel·lectual de l'autor, l'editor, el fabricant de tintes... i una altra són els intermediaris. Un llibre es fa car d'editar i ara només cal afegir-hi més despeses alienes a la fabricació: les distribuïdores, els gestors de la propietat intel·lectual... i els impostos. Ha de quedar clar que la queixa no és dels tributs en si a pagar, sinó del descarat 21% d'IVA que suporten determinats productes culturals com els llibres, la música, el cine, etc.

SOCIETATS DE GESTIÓ DELS DRETS D'AUTOR

Són societats com la SGAE i CEDRO. La primera defensa els drets d'autor de tota mena d'artistes i empresaris més aviat del ram de la música, i la segona vol representar i defensar autors i editors, a la vegada que intenta promoure l'ús legal de les obres escrites. La SGAE per contra se centra més en que ningú pugui escapar-se de pagar els drets. En el fons, però, no deixen de ser iguals. La SGAE cobra cànon dels CD verges, perquè suposa que serveixen per gravar pel·lícules i discos originals; no sabem si se'ls va acudir que un consumidor també hi podia guardar el balanç de la seua empresa. I CEDRO fa una acció semblant; cobra, de les fotocopiadores, un cànon pel dret de còpia. Fa un temps CEDRO va denunciar la Universitat Autònoma de Barcelona per penjar virtualment, pels alumnes, material bibliogràfic quan els drets d'autor encara no estaven exhaurits. Van anar a judici, van recórrer un parell de vegades les dues parts i al final l'assumpte va quedar clar: la Universitat va abonar una quantitat x a CEDRO i els dos contrincants van acordar no fer pública la suma total establerta; la pagada per uns i cobrada pels altres. I pirates són els que fotocopien un llibre o baixen música.

No se sap si certes persones pel fet d'estar per damunt dels consumidors —personal que està al capdavant de les societats de gestió, de la política i d'institucions que les supervisen, com la Comissió Nacional de la Competència (CNC)— no tenen temps o valor de llegir els comentaris que de CEDRO i de la SGAE hi ha a Internet. Perquè totes les intervencions dels internautes que fan palès els descontentament, per aclaparadora majoria, contra aquestes institucions, no s'hi veu resposta o comentari de cap representant dels citats organismes o estaments que malden pels

drets d'autor. Sí que hem trobat, però, al blog inQUALITAS, una entrevista que se li fa a un representant de CEDRO, persona que per resposta fa un discurs ben subjectiu. En un moment manifesta: «Nuestra actuación siempre está dirigida por la transparencia y eficiencia».⁶ Tota una oració plena d'elements abstractes. I l'entrevista va així, parlant de qüestions generals i amb molt bones intencions. Com que són persones que no baixen al territori de la gent normal, això de l'«eficiència», que diu el representat de CEDRO, et fa treure un somriure ben gran. Actualment, la casa Thermomix quan ven un dels seus aparells ja no regala el llibre de cuina, perquè ara aquest robot porta incorporat el receptari, el qual es pot consultar gràcies a una pantalla digital. Això vol dir que qualsevol pot cuinar a la vegada que hi llegeix què ha de fer respecte a la recepta, que dit siga de passada, n'hi ha un bon estol per triar. Aquest exemple és per evidenciar que si els legisladors no coneixen els hàbits de consum de la població, complicat els serà a alguns apanyar-se si volen cobrar el cànon, perquè sempre apareixerà un “giny” nou i diferent que servirà per llegir. Per ara només es parla de la lectura virtual citant la pantalla de l'ordinador, les tauletes i els llibres electrònics. A veure qui serà el primer valent en afegir-hi «i la Thermomix».

Igual que totes aquelles entitats públiques que els cau els diners del cel —llegiu partits polítics, ajuntaments, acadèmies, etc.— les societats de gestió també es posen en un nivell de despeses que fa esgarriar. Tots els organismes que s'acaben de citar tenen la seu social en els millors llocs de la ciutat, que això sempre vol dir en una zona més aviat cara; la decoració sempre és de luxe, mai estances senzilles; el sou desproporcionat (que per a més inri en cap moment donen comptes de si se l'han afanyat); la comptabilitat és plena factures de viatges, sopars... I sense control és com apareixen corruptes d'aquells que no els passa res, de moment. Exemple: Teddy Bautista. Té un patrimoni i un sou vitalici impressionant i tot això ho paguem els consumidors finals i els creadors artístics. I ara també es podria fer una reflexió. Si els autors tenen ganes de cobrar drets d'autor, potser que dirigeixen les queixes als gestors. Perquè no es percep quina diferència hi ha entre els consumidors que se les inventen per no pagar drets d'autors i el gestors de la propietat intel·lectual que generen unes despeses generals de mil dimonis.

Utilitzar les societats de gestió per part dels creadors és com si tots els que tenen un problema amb la justícia hagueren d'anar al mateix advocat especialista: els dels crims passionals a tal, els lladres de cotxes a l'altre, els corruptes al de més enllà, etc. Essent que la Llei de la Propietat Intel·lectual és un text de lectura —per enten-

⁶ <http://www.inqualitas.net/entrevistas/15028-la-propiedad-intelectual-en-la-sociedad-del-conocimiento>

dre'ns, que no es tracta de resoldre formulacions matemàtiques de física quàntica— s'acabaria aviat amb tant desvergonyiment passant els tràmits als advocats. És indubtable que ells també cobren honoraris, però es procurarien de donar un bon servei al client, perquè aquest té tot el dret de trobar un gestor afí als seus interessos. Igualment, els lletrats cobren un tant per cent dels beneficis, però hi ha un fet conegut com «la lliure competència». I endemés, per lògica, un particular no té interès en estirar més la màniga que el braç; no es construeix un despatx més gran que el de la sala oval de la Casa Blanca, que és el que va fer un Ajuntament, ja que les obres no les pagaven ni ells ni el partit, sinó els mortificats de sempre.

Perquè, desenganyem-nos-en, els capitostos de les societats de gestió no treballen pels autors intel·lectuals. Si no, per quina raó no donen la llibertat als creadors de cobrar o no drets d'autor? Cal remarcar que molts escriptors i cantants s'han fet famosos per escriure els seus llibres per capítols en un blog o per penjar les actuacions musicals a Youtube. Cap d'ells ha cobrat drets d'autor, però ara en fer pública la seua obra musical d'una altra manera —perquè s'han fet conèixer i tenen un prestigi— sí que en cobren, de drets (graven CD, fan concerts, etc.). És allò que deïem més amunt, què li interessa més a un creador novell, cobrar drets o tenir públic? Doncs, per començar, per què no es pot prescindir del cànon? I una altra qüestió —en el cas de l'edició i en el format que siga— pel que fa a la propietat intel·lectual, només es pot parlar de llibres, diaris i revistes? Ens ho preguntem, perquè a Internet hi ha blogs que són autèntiques obres literàries —de tots el gèneres i l'assaig com un dels preeminentes— i, pel que pareix, als de la SGAE per ara no se'ls veu amb la missió de posar-hi mà. Ja sabem que quan es penja un treball a Internet, autors i gestors perden el control d'explotació, els primers i, de resultes, el de recaptació els segons. Per tant, que les societats com la SGAE no siguin capaços de fer la tasca que els pertoca, això no significa que als consumidors se'ls pugui titllar de pirates. Tot seguit s'exposen dos casos contradictoris que demostren la falta de rigor de la SGAE. Amb les perruqueries s'hi van quadrar; volien que pagaren drets a causa de la musiqueta de fons i, en canvi, van passar de llarg en el cas de les esglésies. Hi ha temples que posen en marxa un CD, hi atansen un micròfon, a l'altaveu, i així s'escolta música de fons a l'hora de l'eucaristia. O tots frares o tots canonges, que diria la veu popular.

ELS DE DALT I ELS DE BAIX

Societats com la SGAE treballen perquè la seua empresa tinga uns bons ingressos i quan més recaptin més reverteixen els guanys a benefici propi i dels que porten la batuta, mentrestant l'autor cobra un mínuscul tant per cent; si és que el cobra,

perquè fa uns anys un grup de socis de la SGAE van denunciar que només un terç dels socis cobrava drets d'autor. Mentre els altres augmenten la plantilla amb familiars o coneguts, acceptant pressupostos d'obres i material desorbitats... consumidors i autors paguen tals despropòsits. La SGAE mou cel i terra per anar en contra de la «pirateria», i no s'adonen que ells són els reis de les martingales. Acabem de posar «pirateria» entre cometes, perquè és un mot, a l'igual que «pirata», mal aplicat a un cert comportament. En els articles de premsa i al llarg d'aquest mateix text, els lectors ja entenem què representen aquestes dues paraules, però hem d'anar alerta com es qualifica el proïsme i els seus actes. És difícil de creure que qui copia es considere un pirata, de forma que ens hauríem de preguntar qui se sent al·ludit quan es llegeixen o s'escolten desqualificacions destinades als «pirates». No cal que recordem exemples d'ofenses, que són molt clares, a determinats col·lectius, però dir «pirata» per ofendre, quin grup específic se sent insultat? I si hem de continuar parlant de pirates, tal vegada ha de ser plausible classificar la part contrària de cleptomans. Tornant als despropòsits de l'administració dels comptes de la SGAE, cal aclarir que s'està d'acord en pagar drets d'autor, però no que un *teddybautista* de torn es pose una jubilació de més de 23.000 euros mensuals a pagar de les nostres suors. Potser és hora que deixem de mirar el consumidor final i ens fixem més en els intermediaris.

S'està d'acord en què l'autor ha de cobrar drets per la seua obra, però, i tornant a fer referència al que dèiem més amunt, la prova que als gestors de la propietat intel·lectual els preocupa ben poc si repercuteixen sobre el creador, és que posen pegues si algú vol renunciar als drets d'autor que li corresponen. Recordem el cas del poble de Fuenteovejuna que representa anualment l'obra homònima de Lope de Vega, però readaptada pel director Fernando Rojas, el qual havia renunciat a cobrar els drets. La SGAE demanava 32.000 euros —volien cobrar actuacions d'anys enrere, per acabar-ho d'arrodonir— més el 10 per cent de taquilla i s'excusaven en què es representa no una obra que és de domini públic, sinó un text adaptat i actualitzat per un director teatral en actiu. El problema no som els consumidors, sinó uns gestors que han fet i fan malament la seua feina, despropòsit que ha provocat tal malestar, que ara els que tenim el poder a les nostres mans, gràcies a Internet, el volem exercir fent entenent que les societats de gestió no es faran riques a costa nostra. I un altre motiu per comprovar que no tota la culpa és dels consumidors amb les còpies il·legals és que si realment són els creadors els únics que reporten els beneficis de la propietat intel·lectual, per què deixen aquests senyors que decideixen per sobre d'ells els polítics i les societats gestores, tan malament com gestionen? Analitzar com es pot fer pagar la propietat intel·lectual de la

cultura és complicat, perquè el llibre, la música i el cine no tenen res a veure entre sí. Són tres maneres de consumir diferents i, per tant, totes tres opcions disposen d'uns amagatalls específics per evitar el cànon digital. L'únic que es veu clar és que el consumidor final no vol pagar. Doncs, en lloc d'amenaçar i acusar de pirata el proïsme, als que haurien de lluitar en contra de la còpia gratuïta més els valdria posar-se a estudiar i a pensar —que per aquest motiu cobren un bon sou— perquè si les coses continuen com ara, els de baix no pararan mai de buscar altres vies per no acontentar els aprofitats de dalt.

Potser més que mai, és l'hora de canviar de xip. Una cosa que de moment només han sabut albirar alguns cuiners d'anomenada, els quals són coneguts per haver renovat la manufactura dels productes alimentaris a l'hora de presentar-los al plat. Els grans restauradors saben que no poden posar un policia a cada porta familiar (pensament sga) per controlar que no els copien les escumes (de formatge, per exemple). I alguns (no tots), què han fet? Cobren *royalties* dels nous electrodomèstics per a la llar, que han dissenyat conjuntament amb les empreses que tenen capacitat per a crear i millorar estris culinaris amb prestacions innovadores. Repetim, potser ja és hora que deixem de mirar el consumidor final i ens fixem més en els intermediaris. ☺